

MED DINA ÖGON

september 2013

Om Moderatkvinnorna _____	4
<i>Företagande ger många fördelar</i> _____	5
<i>Råd till andra</i> _____	7
<i>Svårigheter och hinder</i> _____	8
<i>Förslag som underlättar</i> _____	17

För människor som kommer till Sverige uppstår möjligheten att skapa sig en bättre framtid i ett nytt land. Vare sig det handlar om en anställning eller uppstartandet av något helt eget innebär det möjligheten att bestämma över sig själv och sitt eget liv.

I dag finns cirka 85 000 företag i hela landet som ägs och drivs av entreprenörer med utländsk bakgrund. Under förra året startade samma grupp cirka 10 000 nya företag. Ungefär en tredjedel av dessa startades av kvinnor, enligt siffror från IFS.

Vi inom Moderatkvinnorna är övertygade om att eget företagande innebär en större frihet och en möjlighet att styra över sig själv. Det ger välfärd för dem i din närhet genom försörjning av dig själv och din familj. Det är viktigt för individen, men det är samtidigt extremt viktigt för Sverige. Dessa företagare bidrar till den svenska tillväxten genom såväl skatteinkomster som nya arbetstillfällena och de dynamiska effekter som ett nytt företag innebär.

Men för att ta vara på alla företagandets fördelar behöver vi en politik som bygger på företagarnas verklighet. Sedan i våras pågår Moderatkvinnornas projekt "Med dina ögon" som inneburit möten med kvinnliga företagare med utländsk bakgrund runt om i hela Sverige. Med kampanjen har vi velat ta vara på det engagemang, den energi och det viktiga företagarperspektiv som dessa kvinnliga företagare besitter. De har kraft, idéer och drömmar de vill förverkliga, och de har erfarenhet av att som invandrare och kvinna starta eget företag i Sverige. Inte minst har de ett mycket viktigt företagarperspektiv på politiken, ett perspektiv vi vill ta till vara på för att kunna formulera en politik som underlättar för dem att utveckla sina företag och för andra kvinnor som vill starta eget.

Med denna kampanj vill vi, förutom att höra inspirerande berättelser från starka personer, ta fram förslag som kan möjliggöra att det blir enklare men också mer lockande för kvinnor att starta företag. Frågan är: Hur kan vi inspirera och underlätta för kvinnor i all-

mänhet, men med utländsk bakgrund i synnerhet, till att starta företag?

Om Moderatkvinnorna

Moderatkvinnorna är ett nätverk inom Moderaterna. Vår ambition är att arbeta med normer och attityder för att öka medvetenheten om kvinnors möjligheter. Vi strävar efter att skapa arenor för kvinnor att växa och mod att ta plats. Vårt mål är att vara närvarande i kvinnors vardag och fånga upp frågor som är angelägna här och nu. Det kan handla om att främja kvinnors företagande, förbättra villkoren för välfärdens medarbetare eller att försöka påverka beslut som ökar flexibiliteten och valfriheten för familjer.

Företagande ger många fördelar

I våra samtal med dessa kvinnor anges många olika skäl till varför man överhuvudtaget startade sitt företag. Flera av dem valde att starta företag av den enkla anledningen att det var omöjligt att få en anställning och att de behövde få en inkomst någonstans ifrån. En kvinna i Östergötland berättade att det var väldigt svårt för henne att få anställning - hon var kvinna, invandrare, lågutbildad och från ett annat land och för henne var ett eget företag det enda alternativet.

Karima från Somalia och Aster från Eritrea startade sina företag på grund av att de också upplevde svårigheter med att få jobb i Sverige, men påpekar dock att de hade startat företag även om de fått jobb, då de har drivkraften.

Många ser sig som entreprenörer från grunden och kan inte tänka sig något annat. "Det har aldrig riktigt varit min grej att arbeta för andra", säger Shiranti Rönn från Sri Lanka. Hon tycker att den främsta fördelen med att vara egen företagare är att man får utlopp för sin kreativitet.

"Jag har alltid haft en önskan att starta och driva företag", säger en av kvinnorna vi talat med som kom från Irak för åtta år sedan, trots att hon inte hade någon företagsvana sedan innan. I dag har hon ett städföretag med åtta anställda och trivs med att bestämma själv.

Oavsett vilket skäl de anger kan de alla vittna om att det egna företagandet ger många fördelar. Alla lyfter upp just möjligheten att kunna bestämma över sitt eget liv, att man är sin egen chef och friheten detta innebär. Florina från Rumänien tycker det är häftigt att kunna utvecklas i sin egen takt och att kunna skapa en trivsam arbetsmiljö med trevliga kunder.

"Det finns möjlighet att bygga upp en verksamhet som kan fungera så som du själv alltid har velat ha det", säger en annan kvinna.

Lilia Tchoumatchenko, från Ryssland, lyfter upp det häftiga i att vara en stark förebild för sina barn och att vara delaktig i samhället.

Sema från Turkiet brinner för sitt företag. Hon tycker att det bästa med att driva eget är att man lär känna många nya människor och att hon fått lära sig väldigt mycket.

”Att starta sitt eget företag handlar om att följa sina drömmar och innebär en fantastisk möjlighet att bli bäst på något och samtidigt växa och utvecklas såväl som företagare som person”, säger Marjaana från Finland som driver ett företag som ger personlig assistans. Hon har idag 150 anställda varav 80 heltidstjänster.

Råd till andra

De kvinnor vi har talat med har alla lyckats med att starta ett företag och de har många tips att dela med sig av till andra kvinnor, särskilt med utländsk bakgrund, som funderar på att starta företag. En viktig uppmaning är att man först och främst ska tro på sig själv. "Självbilden är vår värsta fiende".

Nathalie, en av kvinnorna, ser det som en fördel att ha en invandrabakgrund. "Den största fördelen som jag ser det är att vi ofta har en mycket stark motivation att lyckas, speciellt om våra föräldrar har kommit hit för att skapa en bättre framtid för oss barn. Sen är en fördel att vi inte har en historia i jantelagen", påpekar hon. Marjaana från Finland håller med. "Ta med det som är positivt med att vara kvinna och invandrare. Du behöver inte bli försvenskad", säger hon.

Lilia från Ryssland råder: "Ta chansen! Behåll din dröm och var beredd att kämpa för det du vill uppnå. Var social och knyt dig till andra kvinnor. Våga ta betalt för det arbete du utför och var stolt", utbrister hon. Lilia tycker att kvinnor allmänt är dåliga på att ta bra betalt för sitt jobb.

När man kommer från ett annat land poängterar alla vikten av att lära sig språket och att lära sig hur det svenska samhället fungerar. Ramute från Litauen bekräftar just detta: "Lär dig språket. Det är det allra viktigaste".

Mirsada, som kom från Bosnien till Sverige 1992 och till slut lyckades köpa ett skrädderi tycker också att det allra viktigaste när man kommer till ett nytt land är att lära sig språket. "Man måste kunna, och framförallt våga, prata. Så länge man bara sitter hemma och inte jobbar lär man sig aldrig språket eller kommer i kontakt med svenskarna", säger hon.

Joyce Kimwaga Lundin kom från Tanzania till Sverige 1996 och ville lära sig svenska så fort som möjligt. Hon anser att om man är ny i Sverige gäller det att inte låsa sig hemma. Hon tipsar om att delta i föreningsliv och liknande aktiviteter. Man ska ta för sig och inte ta för givet att någon annan ska ta hand om en. "Som företagare måste man först skaffa sig kunskaper om vad som gäller i Sverige", menar hon.

Många upplever problem på grund av sin utländska bakgrund medan andra inte ser det som ett problem över huvud taget. "Jag ser mig inte som invandrarkvinna. Jag tänker inte på det och då gör nog inte andra det heller", säger Shiranti från Sri Lanka.

En kvinna ger rådet att våga satsa och att man inte ska tro att något kommer gratis. Hon säger att det inte är något problem om du har en brytning eller ibland har svårt att förstå. Problemet ligger hos den som förklarar. "Det är bara att fråga om och om igen", säger hon.

"Skaffa dig en mentor som kan branschen", fortsätter Sema som kom till Sverige från Turkiet som 3-åring. "Det är mycket som ska falla på plats och många regler att kunna. Exempelvis om du ska förhandla med myndigheter eller banker".

Att ha personer runt omkring dig som kan hjälpa till är viktigt. Mirsada från Bosnien har till exempel haft stor hjälp av sin förra arbetsgivare som stöttade henne och uppmuntrade denne när hon tyckt det varit jobbigt med det svenska språket. Hon tog också stöd av en bra revisor som hjälpt henne med papper från olika myndigheter. "Det är viktigt att skaffa sig ett nätverk", avslutar hon.

Svårigheter och hinder

Kvinnorna vi har talat med under kampanjen *Med dina ögon* har alla lyckats med att starta företag - men vägen dit har inte alltid varit lätt och det finns många hinder för den som är född utanför Sveriges gränser.

Det första som kommer upp i samtalen med företagarkvinnorna är att **språket** är såväl ett stort hinder som en stor möjliggörare. Sär-

skilt i uppstartningsfasen då man söker finansiering och information kring vad som gäller för att starta företag i Sverige. ”I kontakten med de svenska myndigheterna och bankerna underlättar det också om man kan svenska”, säger Nathalie.

Doan Tuyet Nyman kom till Sverige 1979 som politisk båtflykting tillsammans med sina tre barn. Väl i Sverige ville hon så fort som möjligt försörja sig själv. Hon ville helst starta en egen verksamhet och upptäckte en spelbutik som var till salu. Ägaren ville inte sälja till henne eftersom hon inte kunde språket. Doan var dock väldigt målmedveten. Det slutade med att hon satte sig ned och gjorde ett eget lexikon över ord som används ofta inom branschen. Efter mycket möda fick hon till slut köpa butiken. Denna historia slutande bra, men många gånger stannar drömmarna tyvärr redan där på grund av den språkliga barriären.

Lilia från Ryssland tycker att det är viktigt att lära sig språket från början och tycker SFI har för låga ambitioner. Själv lyckades hon, på egen hand, få tag i en äldre erfaren lärare som kunde möta hennes ambitionsnivå.

Familjesituationen och var man bor påverkar också möjligheterna till att lära sig svenska, vilket Carolyn Skantz från England tar upp som ett problem. ”En stor fördel är det om man är gift med en svensk(a) och har inblick i det svenska samhället med möjligheter till språkövning hemma. Inläringen av språket beror också på hur man bor och var i landet - storstäder har i regel ett bredare utbud av utbildningsresurser än mindre landsbygdsorter”, menar hon.

Nathalie tycker att, förutom språket, det också är ett hinder om man inte har kännedom om hur saker och ting fungerar i Sverige och vilken praxis som gäller i olika processer, exempelvis kring betalningsvillkor och liknande. Det tar ett tag att sätta sig in i hur saker fungerar.

En viktig del i att starta och driva företag är hur man löser **finansieringen**. Det är inte ovanligt att man som nyanländ till Sverige kommer utan vare sig kapital eller nätverk och många behöver hjälp med startkapital. Nästan alla vi talar med tycker att det är

svårt att få lån eller andra typer finansiellt stöd. Kvinnorna upplever att myndigheter och banker i Sverige ofta är misstänksamma mot kvinnor när de kommer och söker lån. "Ofta finns en misstanke om att det är hennes man som ska starta ett företag, men använder fruns namn för att lättare få finansiering. Sådant inverkar inte positivt på kvinnor som vill starta företag", tror en kvinna.

Florina som kommer från Rumänien är i dag frisör med eget företag. Hon berättar att hon hade det väldigt svårt med finansieringen då bankerna inte var beredda att låna ut till etableringen.

Lilia från Ryssland berättar att det är svårt att få banklån då man inte har någon säkerhet eller referenser. Hon upplevde heller inte att hon fick någon större hjälp från Almi.

Marjaana som gick till banken med flera olika idéer fick heller inget stöd. När hon sedan ville starta en assistansförmedling fick hon dock till slut stöd. Hon tror att det hjälpte att hon då arbetade som personlig assistent till sin egen dotter, vilket ingav förtroende. Poängen de alla vill göra är att det är svårare med deras utländska bakgrund när det kommer till lån och finansiering.

Lyckas man till sist få lån så kan kraven vara höga. Det kan exempelvis krävas väldigt snabb återbetalning eller så kan återbetalningskraven ofta vara väldigt godtyckliga och utan tydliga regler. En kvinna från England som vi talat med, som 2009 öppnade en klädbutik, tyckte inte att det var svårt att starta själva företaget, men desto svårare att få lån från banken. Till slut fick hon ett bidrag från Almi som var villkorat mot att banken skulle ställa upp med motsvarande summa. Hon fick blankt nej från banken som inte trodde på hennes affärsidé. Hon berättar att hon tyckte att detta var väldigt jobbigt och att hon kände sig maktlös.

Florina som vi berättade om tidigare lyckades tillslut få lån från Almi, men med väldigt dåliga villkor. Räntan låg på nästan 10 procent. När hon ville betala tillbaka pengarna i förtid fick hon inte det vilket gjorde det hela väldigt dyrt. Många upplever också att det är svårt att hitta information om var man kan få bidrag. Man har hört talas om det, men vet inte vart man ska vända sig.

Andra lyckas få pengar, men tycker att det **brister i stöd och uppföljning** under tiden man startar företaget. En tjej berättar att hon "beviljades 20 000 kr men fick ingen uppföljning eller något bollplank under tiden, eller efter heller för den delen".

En annan kvinna önskar att hon fått mer support i början. Hon fick hjälp av nyföretagarcentrum i uppstartsfasen. Men hjälpen pågick för kort tid och hon fick inget stöd efteråt. "Som att man skulle vara fullärd efter ett par timmar. Efter kursen stod man ensam med själva förverkligandet. Man är ingen expert efter bara några timmar", säger hon. Hon önskar att hon hade fått mer rådgivning hela vägen i form av exempelvis en mentor som kan ge råd och bolla viktiga beslut. En annan kvinna uttrycker en önskan om att det skulle finnas någon typ av kortare utbildning med noggrant utvalda kurser som behandlar ekonomi, organisation, skatter, försäkringskassa, arbetsgivarens plikter och skyldigheter, löner och liknande.

Flera av dem vi talat med har fått hjälp, men inte av de institutioner och organisationer som finns till för det, utan av andra företagare eller privatpersoner. Någon fick exempelvis hjälp med och tips på hur man sköter företagsekonomi och de svenska skatterna av en annan företagare. Många ger alltså upp med det "officiella" systemet och tar egna initiativ, vilket är positivt för individen men ett dåligt betyg för vårt system.

Nästan alla vi har talat med är **missnöjda med hjälpen från de svenska myndigheterna** och många önskar ett bättre bemötande, särskilt hos Arbetsförmedlingen. När man söker sig dit ses anställning som det enda alternativet. Det hade varit önskvärt att man lyft fram företagande som en möjlig arbetsform på en gång. Det var först när en kvinna själv bestämt sig för att starta företag och var tydlig med vad hon ville göra som hon fick hjälp av Arbetsförmedlingen. "Det finns redan vid första besöket personer som gärna vill satsa på att starta eget och det borde finnas tillräcklig flexibilitet i systemet för att uppmuntra detta" menar hon. "Var och en borde betraktas som en individ och hänvisas dit den relevanta hjälpen finns utan att behöva gå onödiga omvägar genom hela sy-

stemet, vilket är slöseri med resurser, tid och pengar”, fortsätter hon.

Arbetsförmedlingen behöver höja sina nivåer och bli mer aktiva mot företagare. Klara, konkreta besked är det man behöver när man söker sig dit, säger Lilia Tchoumatchenko. Hon upplever Arbetsförmedlingen som ointresserad, oengagerad och otillräckligt pålästa. Lilia tycker inte att hon fått det stöd hon behöver när det gäller att få till en praktikplats eller anställa en långtidsarbetslös som hon gärna önskar. Arbetsförmedlingens information om hur man kan starta företag borde och kan blir bättre.

Men det finns också positiva berättelser. Mirsada från Bosnien tycker att hon haft tur. Hon hade en fantastisk handläggare på integrationsenheten som lyssnade på henne och vad hon ville göra och såg till att hon fick komma på praktik och göra det hon var duktig på och kunde - att sy. I dag äger hon ett eget skrädderi.

Något annat som flera lyfter fram är att man önskar mer information och stöd inom just den branschen man ska verka eller verkar i. Mycket av den information man får är generell och man önskar stöd från mentorer eller kurser som ger **branschspecifik information** och tips om vad man ska tänka på. Det finns ett stort behov av nätverk och kontakter inom respektive bransch som kan ge tips och råd.

Att få rätt stöd och hjälp när man kommer till ett nytt land är otroligt betydelsefullt. När detta upplevs som otillräckligt blir det ännu viktigare att träffa på personer som är engagerade. Många av berättelserna vi fått höra handlar om att man lyckligtvis nog **träffat på rätt person** som tror på dem och deras idé. "Man känner att myndigheter och banker inte riktigt tror på en invandrarkvinna, men att kontakten med svenska privatpersoner hjälpte mer", säger Niculina Ianos som driver ett stenhuggeri.

En annan kvinna hade turen att bli tilldelad praktik på ett skrädderi där hon lyckades få anställning. När hon sedan vill starta sitt eget skrädderi hjälpte hennes tidigare arbetsgivare henne med tips och råd om vad man ska tänka på i branschen.

Ramute från Litauen tror att anledningen till att det har gått så bra för henne i Sverige är att hon dels hade en bra utbildning från sitt hemland, att hon haft en familj som stöttat henne och framförallt att hon haft turen att träffa på bra människor som stöttat henne i olika situationer. Hon hade tur som träffade rektorn på Ängelholms högre utbildningar, som rådde henne att läsa internationell affärsutveckling.

När man inte lyckas träffa på dessa personer är **bristen på nätverk** ännu mer uppenbar och det är ytterligare en faktor som många tar upp. Detta känns av än mer om man kommer från ett annat land då bristen på lokala nätverk blir extra tydlig, säger Carloyn som startat en översättningsbyrå. En annan kvinna vi talat med som driver sitt företag i Östergötland var ensamstående när hon kom till Sverige och hade svårt men att utveckla sitt företag och drev det mest från dag till dag. "Att få stöd och råd från ett nätverk hade hjälpt", tror hon.

Kommer man till Sverige utan något familjenätverk blir man särskilt utsatt. Florina som driver en frisörsalong kom till Sverige från Rumänien med två barn och kände inte någon. Det blev särskilt påtagligt om hon eller något av barnen blev sjuk. I värsta fall fick hon stänga salongen. Som ensamföretagare blir det ofta långa arbetsdagar och svårt att ta semester.

Företagarna vi har talat med framhåller den svenska **byråkratin** som ett hinder i arbetet med att starta företag. Systemen är anorlunda och långt ifrån självklara, ens för den som är född i Sverige. "Pappersexercisen är betungande och blanketterna är inte helt lätta att förstå", säger Fiffi Flood i Helsingborg.

Carolyn från England tycker också att den komplicerade pappersexercisen är svårhanterad, även om man kan svenska, och kontakten underlättas inte av att personalen på myndigheten är överbelastad. En annan kvinna från Irak håller med om att myndighetssvenskan är svår och att byråkratin är ett stort hinder. Hon driver ett städföretag och hushållsnära tjänster kräver mycket administration. Hon tycker också att det är svårt med registreringen av kunder i före-

taget på grund av personuppgiftslagen, trots att hon bara jobbar mot privatpersoner.

Ett tydligt exempel är alkoholtillstånd. En kvinna, som kommer från Thailand och ville starta en restaurang 2010 behövde ansöka om alkoholtillstånd. Hon berättar att det är otroligt krångligt att både förstå och genomföra det skriftliga provet. Man får begränsat antal försök på sig, tre som mest, något som kanske inte är det lättaste för en person som inte kan språket fullt ut.

Några av de företagare vi talat med uttrycker också en **saknad av uppmuntran** från omvärlden och det lokala samhället de verkar i. En kvinna lyckades få flera priser och lokalmedia var på plats. Men kommunen gav inte ifrån sig ett ljud. Det är synd tycker Mirsada från Bosnien. "Företagare bör uppmuntras och uppmärksammas. För såväl sin egen skull som för att inspirera andra".

Många av problemen som företagarna uttrycker är inte specifika för företagare som kommer från ett annat land. Flera hinder är desamma för alla. Många vittnar om **svårigheten med att växa**. Ofta finns hjälp att få för själva uppstarten, men ingen hjälp att få om man vill ta nästa steg. Joyce Kimwaga Lundin har startat ett konsultföretag som arbetar med hållbar utveckling. Fördelen var att det inte krävdes någon dyr utrustning, det räckte med en dator. "Men svårigheten är nu att växa och ta nästa steg, det är väldigt dyrt och riskabelt för små företag att anställa", menar hon.

Det är många som upplever att man hela tiden ligger på marginalen och har svårt att ta en oförutsedd kostnad. Flera av dem vi talar med önskar någon sorts lättnad eller stöd för att klara av oförutsedda utgifter eller dåliga tider på ett bättre sätt. Doan Tuyet Nyman håller med. Det är dyrt för små företag att anställa och man är väldigt sårbar om personalen man anställer blir sjuk, behöver vårda barn eller tar semester. "Det blir många utgifter som känns omöjliga att ta", upplever hon. Dessutom känner man sig särskilt utsatt vad gäller skatter som småföretagare. Skatterna man betalar baseras på hur bra företaget gick vid en viss tid. Om företaget nästa år går sämre får man betala samma skatt som när det gick bra. Visst får man tillbaka pengarna i deklarationen, men

då kan det vara för sent. En annan företagare önskar att man skulle ha lite lättare skattetryck just i uppstartsfasen.

Något som upplevs som kämpigt är de **fördomar** och den **miss-tänksamhet** som man ofta möts av som såväl kvinna som utlandsfödd. ”Som kvinna får man bevisa dubbelt så mycket som en man, som kvinna med invandrabakgrund ännu mer”, säger Sema från Turkiet.

Noushin Nadjafi i Helsingborg upplever att tjänstemän hon träffade uppvisade en attityd fylld av misstro och tveksamhet inför hennes kompetens. Hon önskar en attitydförändring och en rättvisare behandling från myndigheternas sida.

Karima från Somalia och Aster från Eritrea upplever att man i Sverige inte får en chans om man inte ser svensk ut. De tycker att det är svårare för invandrare att starta företag i Sverige än i andra länder. De har även provat på att starta företag i England och USA och menar att det är stor skillnad. ”Där uppmuntrar man entreprenörskap och man tittar på människors kompetens och deras inneboende kraft”, säger de.

En del upplever att det har blivit värre den senaste tiden. ”Det är svårare att etablera sig som invandrarkvinna idag än när jag startade som egen företagare”, säger Shiranti från Sri Lanka. ”Jag började som egen företagare 1991 och då var bilden av invandrare annorlunda än den är idag då den är betydligt mer negativt inställd.” Hon tänker inte på sig själv som invandrare, men hon tror att om man har ett utländskt namn eller utseende så kan det nog försvåra en del.

Det finns många fördomar att bemöta. ”Är man invandrare är det inte konstigt att starta en pizzeria, men det är svårare att starta något typiskt svenskt”, säger Sema som har startat tre restauranger i Jönköping. Dessutom är restaurangbranschen väldigt mansdominerad vilket hon har märkt av. ”Till stor del beror det kanske på att det inte finns så många förebilder”, tror hon.

Nevin, en av kvinnorna vi talat med som har sökt jobb på flera apotek, berättar hur hon flera gånger upplevt att man valt någon

annan till en tjänst med väldigt svag motivering. Till slut lyckades hon bli chef på ett apotek, men det var först när hon sökte sig till en invandrartät förort. Det var när hon kände att hon inte kom högre upp som hon valde att starta ett eget apotek. Det är synd att det ska vara så mycket svårare att kunna få ett arbete om man har en annan etnisk tillhörighet och att när man väl fått ett jobb så har man inte samma möjlighet till karriärutveckling. Hon berättar också om konstiga regler som inte verkar gälla alla företagare och som känns särskilt riktade mot henne som invandrare. När hon frågar varför reglerna inte är likadana för alla får hon aldrig några svar. Hon försökte nyligen göra reklam för sitt företag bredvid andra större företags skyltar. Men hon fick nej till att sätta upp en skylt bredvid de andra tillsammans med svaret att man inte kunde svara på varför andra företags skyltar fick vara uppe.

Något annat som många önskar bli bättre är **tillgodoräkandet av den utbildning** man fått i hemlandet. När man som invandrare kommer till Sverige har man oftast en utbildning från sitt hemland. Lilia från Ryssland berättar att hon upplevde det som att hennes utbildning var värdelös då det är väldigt svårt att få jobb inom det verksamhetsområde hon har studerat och arbetat i. Det finns få eller inga möjligheter att bli prövad eller få någon sorts validering av sina kunskaper. Hon tror att Sverige skulle tjäna på ett bättre system. "Invandrare kommer att känna sig mera värda och det finns större hopp att hitta sysselsättning inom det yrket som man haft sedan tidigare", avslutar hon.

Förslag som underlättar

De kvinnor vi har talat med är så pass drivna att de, vilka hinder som än dyker upp, tar sig igenom det mesta för att uppnå sitt mål. Men det finns många kvinnor där ute som kanske tvekar att ta steget till eget på grund av alla de hinder som finns. Drivkraften och förmågorna hos dem som kommer hit måste tas till vara på ett bättre sätt än idag. Vi politiker måste göra vår del för att förenkla. Om vi vill ha fler företagare så måste vi dels underlätta för dem men också inspirera till företagande och visa att det är möjligt.

Vi har talat med många kvinnor och den ena historien är inte den andra lik. Det är viktigt att komma ihåg att det inte finns ett färdigt recept som fungerar för alla. Det viktigaste är att kunna ge hjälp som är flexibel och anpassad för just den personen, just det företaget och just den fas hon befinner sig i för tillfället.

Även om flera av de hinder som upplevs av dessa kvinnor med invandrabakgrund är generella för alla företagare finns det några faktorer som krånglar till det just på grund av deras utländska bakgrund. Det gäller inte minst faktorer som tillgång till lån eller ett externt ägarkapital. Vid sidan av de språkliga tillkortakommandena saknar dessutom många företagare ett utvecklat kontaktnät och tillgång till mötesplatser med andra företagare.

Moderatkvinnorna föreslår:

1. Lyft upp fler goda exempel för att inspirera andra

Flera företagare uttryckte att man saknar uppmuntran och inspiration. Vi behöver fler insatser som gör kvinnors företagande mer synligt i näringsliv och samhälle. Genom att uppmärksamma och lyfta våra företagare i form av ambassadörer kan de i sin tur inspirera andra genom att berätta sin historia och dela med sig av sina erfarenheter som företagare. Detta bidrar till såväl inspiration

och motverkande av fördomar från samhället i stort som en kick och uppmuntran till de företagare som uppmärksammas.

2. Upprätta en strategi för att ge företagare stöd under hela företagarprocessen

Många av de vi talade med upplever att man endast får hjälp i uppstartsfasen och att man saknar stöd och uppföljning när man kommit en bit in i sitt företagande. Företagarna önskar sig råd och stöd för att våga ta nästa steg i form av anställning, ökad marknadsföring m.m., men vet inte hur de ska göra eller vad de ska tänka på. Behovet av information och hjälp ser olika ut för olika företagare beroende på vilket företag de driver och vilken del i företagets cykel de befinner sig i och alla delar behöver olika typer av hjälp.

3. Förbättra informationen om hur våra myndigheter fungerar

Alla de företagare vi har talat med under kampanjen *Med dina ögon* upplever den svenska byråkratin som ett stort hinder. Inte sällan har man till slut struntat i den och försökt på egen hand eller med hjälp av privatpersoner och andra företagare. Det är bra att individen klarar det själv, men dåligt betyg till våra system. Det finns i dag information om hur systemen fungerar, men den når inte fram till dessa företagare eller så är den otillräcklig. Vi behöver bättre information om hur våra myndigheter fungerar. Vad man ska tänka på i kontakten med dem och vilka beslut och frågor får man hjälp med var.

4. Samordna stödfunktioner med företagaren i fokus

Som företagare kommer man i kontakt med många myndigheter och organisationer under resans gång. Många företagare upplever dock att företagarperspektivet ofta saknas och uttrycker önskan att ha någon som man kan bolla idéer med, som ställer rätt frågor och hjälper till med hur man ska tänka i olika situationer. Därför behövs någon typ av funktion som representerar de viktigaste myndigheterna och kan ge den information och hjälp företagen behöver samlat med företagarens förutsättningar och behov i fokus.

5. Förbättra möjligheter till finansiering

Det måste bli lättare för företagare att få hjälp med finansieringen, särskilt i början. Företagarna upplever att det är svårt att få finansiering, särskilt då man ofta saknar tillgångar eller nätverk som kan underlätta processen. Vi behöver förbättra möjligheterna för företagare med utländsk bakgrund att få hjälp med den initiala finansieringen.

6. Inrätta system med företagsfaddrar

Företagarna upplever avsaknaden av nätverk som ett stort hinder i företagsutvecklingen. Nya företagare bör få en mentor eller fadder i form av en företagare med längre erfarenhet och insyn i hur det är att starta och driva företag i Sverige. Då får man tillgång till såväl stöd, tips, inspiration samt nätverk.

7. Öka tillgången till branschspecifik information

Det behövs mer branschspecifik information. Företagarna efterfrågar tips och råd om hur man ska agera och om vilka informella regler och praxis som gäller inom respektive bransch, hjälp med att knyta kontakter med rätt personer inom branschen men också hjälp med lexikon för ord och uttryck som är nödvändiga att kunna inom respektive bransch.

8. Förbättra möjligheter till validering (erkännande av kunskap/utbildning) av utbildningar från andra länder

Många av företagarna tycker att Sverige är dåliga på att omvärdera utländska utbildningar. Vi behöver bättre verktyg för detta. Detta framförallt för att ta vara på nyanländas kompetens, men också för att de ska känna sig betydelsefulla och välkomna till Sverige.

9. Ställ högre krav på språkutbildning

Alla företagare vi talat med efterlyser högre krav på språkutbildningen i Sverige. Utbildningen behöver dessutom individanpassas på ett bättre sätt, både utifrån kunskapsnivå och vad man ska göra, exempelvis starta företag, börja studera etc.